

تبیین اشتیاق تحصیلی بر اساس ادراک از سبک‌های تربیتی والدین و پایگاه اقتصادی اجتماعی با میانجی-گری اهداف پیشرفت

محبوبه عسلی نباتی: دانشجوی دکتری، روان‌شناسی تربیتی، گروه روان‌شناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.
نرگس باباخانی: استادیار، گروه روان‌شناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران، (* نویسنده مسئول) babakhani@riau.ac.ir
فریبرز درتاج: استاد، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

چکیده

کلیدواژه‌ها

اشتیاق تحصیلی،
سبک‌های تربیتی،
پایگاه اقتصادی اجتماعی،
اهداف پیشرفت،
دانش‌آموزان

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۱۸

تاریخ چاپ: ۱۴۰۲/۰۵/۲۲

زمینه و هدف: اشتیاق از مهم‌ترین مؤلفه‌هایی است که به‌عنوان سرمایه‌ی روانی دانش‌آموزان تعریف می‌شود. هدف از انجام پژوهش حاضر تبیین اشتیاق تحصیلی بر اساس ادراک از سبک‌های تربیتی والدین و پایگاه اقتصادی اجتماعی با میانجیگری اهداف پیشرفت بود.

روش کار: برای انجام تحقیق توصیفی حاضر که به روش مدل‌یابی معادلات ساختاری انجام شد از بین دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه رشته‌های نظری شهر تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۷ (با توجه به حجم بالای جامعه) تعداد ۳۸۵ نفر و با روش تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای به عنوان نمونه انتخاب شدند. سپس پرسشنامه‌های اشتیاق تحصیلی پینریچ (۱۹۹۱)، پرسشنامه ادراک از سبک‌های تربیتی والدین گرونیک، دسی و رایان (۱۹۹۷)، پرسشنامه اهداف پیشرفت الیوت و موریاما (۲۰۰۸) و پرسشنامه محقق ساخته پایگاه اقتصادی اجتماعی خانواده بین افراد نمونه توزیع و جمع‌آوری شد. نهایتاً از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و مدل معادلات ساختاری جهت تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که ادراک از سبک‌های تربیتی والدین، پایگاه اجتماعی- اقتصادی و اهداف پیشرفت به صورت مستقیم قادر به تبیین اشتیاق تحصیلی بودند.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج تحقیق می‌توان عنوان کرد که اشتیاق تحصیلی از اثر توانان و هم‌افزای متغیرهای خانوادگی- محیطی (ادراک از سبک‌های تربیتی والدین و پایگاه اجتماعی- اقتصادی) و شناختی (اهداف پیشرفت) برخوردار است.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت‌کننده: حامی مالی ندارد.

شیوه استناد به این مقاله:

Asali Nabati M, Babakhani N, Dortaj F. Explaining Academic Motivation Based on Perception of Parenting Styles, and Socioeconomic Status Mediated by Achievements Goals in Female Students. Razi J Med Sci. 2023;30(5): 275-284.

*انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با **CC BY-NC-SA 3.0** صورت گرفته است.

Explaining Academic Motivation Based on Perception of Parenting Styles, and Socioeconomic Status Mediated by Achievements Goals in Female Students

Mahbubeh Asali Nabati: PhD Student in Educational Psychology, Department of Psychology, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran.

Narges Babakhani: Assistant Professor, Department of Psychology, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran. (* Corresponding author) Isfahanibehi@gmail.com

Fariborz Dortaj: Professor, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran.

Abstract

Background & Aims: Academic enthusiasm is one of the most important components that is defined as the psychological capital of students and their direct effort to learn and acquire skills and the desire to improve the level of success. According to researchers, academic motivation includes three dimensions: behavioral, emotional and cognitive. According to researchers, parents, as the first and most important factor in the socialization of the child, is the most favorable place for the growth and intellectual and physical excellence of children. In the meantime, children's perception of parenting and their upbringing methods as a personal resource can be one of the factors that directly and significantly affect academic achievement. Also, the results of some studies indicated that the authoritative style and quality of communication with the father had a positive and significant effect on academic motivation and the relaxed style of mothers had a negative and significant effect on academic motivation. Another factor that explains the academic motivation of students that is related to the family is the socio-economic status of the family. The results indicate that there is a direct relationship between parents' economic status and children's academic achievement and the socio-economic status predicts students' academic success. Other factors affecting academic motivation include the goals of achievement in students. According to the theory of achievement goals, students according to the goals they adopt widely in Educational activities are involved. Therefore, according to what has been said and considering the importance of students' academic success, which is always one of the most important issues in education, as well as the need to pay attention to academic motivation as a key factor in academic success, the purpose of this study is to answer The question is whether academic motivation can be explained by the perception of parenting styles, the socioeconomic status of the family mediated by development goals? Does the designed model fit well?

Methods: The present study is a quantitative research in terms of measurement, fundamental purpose in terms of research and causal research in terms of non-experimental method, ie structural equations. The statistical population of the present study consisted of female high school students in theoretical disciplines (literature and humanities, experimental sciences, mathematics and physics) studying in high schools in Tehran in the academic year 1398-1397. Since in this study, the community is unknown and very large; Therefore, the sample size was 385 people. Also in this study, due to the large statistical population of students, stepwise cluster sampling method was used. Thus, at first, among the geographical areas of Tehran, five areas (north, south, east, west, center) were randomly selected and then from among the selected areas, girls' secondary schools were randomly selected. Also among the classes; A class in the experimental, mathematical, and humanities disciplines was randomly selected. A researcher-made questionnaire based on the family socio-economic status was distributed and collected among the sample. Finally, descriptive statistics, Kalmogorov-Smirnov test and Pearson correlation coefficient tests and structural equation modeling were used for inferential analysis of data.

Results: The results showed that the perception of parents' educational styles has a significant effect on academic motivation. Socio-economic status also has a significant effect on academic

Keywords

Academic Enthusiasm,
Educational Styles,
Socioeconomic Status,
Achievement Goals,
Students

Received: 07/04/2023

Published: 13/08/2023

motivation. On the other hand, it was found that achievement goals have a significant effect on academic motivation. Another finding showed that the observed effect is significant. Finally, it was found that the intensity of the effect of achievement goals on academic achievement is significant. The results presented in Table 2 also showed that the perception of parents' educational styles mediated by achievement goals has a significant effect on academic achievement. Also, socio-economic status has a significant effect on academic achievement by mediating achievement goals. Therefore, it can be concluded that the perception of parents' educational styles and socio-economic status of the family has an effect on academic achievement through the mediation of achievement goals.

Conclusion: The results showed that the perception of parents' educational styles has a significant effect on the overall score of academic motivation and its components (emotional, cognitive and behavioral). Explaining this finding, it can be said that when parents consider factors such as warmth, intimacy, autonomy and independence in raising their children, they encourage their children in verbal relationships and prevent them from being pragmatic and behavioral. These parents also give the necessary reasons when they forbid the child from something or expect from him. In contrast, parents who are careless in their upbringing and care less about their children cause their children to experience the highest levels of anxiety. Another finding showed that socio-economic status has a significant effect on the overall score of academic motivation and its components (emotional, cognitive and behavioral). Explaining this finding, it can be said that environmental deprivation and lack of stimuli for mental and social development are important factors in the educational decline of children and adolescents. This is because a significant percentage of students who seriously suffer from academic failure are often people who live in families with extremely low socioeconomic status and are strongly exposed to economic and cultural poverty, which is why it severely reduces their academic motivation. Another finding showed that achievement goals have a significant effect on the overall score of academic motivation and its components (emotional, cognitive and behavioral). Explaining this finding, it can be said that people who have an inner motivation for progress, when they are in challenging situations, use all their strength and knowledge to overcome this situation. Students with attentive goals see challenging situations as opportunities to learn; therefore, it is logical that there is a significant relationship between attentional goals and academic motivation. The results of the study showed that the socio-economic status of mediating achievement goals has a significant effect on the total score of academic motivation and its components (cognitive, emotional and behavioral). Explaining this finding, it can be said that the low socio-economic status of some students is not the cause of lack of motivation and poor academic performance, but the factors that are usually associated with low socio-economic status, on their motivation and academic performance.

Conflicts of interest: None

Funding: None

Cite this article as:

Asali Nabati M, Babakhani N, Dortaj F. Explaining Academic Motivation Based on Perception of Parenting Styles, and Socioeconomic Status Mediated by Achievements Goals in Female Students. *Razi J Med Sci.* 2023;30(5): 275-284.

*This work is published under CC BY-NC-SA 3.0 licence.

مقدمه

اشتیاق تحصیلی از مهم‌ترین مؤلفه‌هایی است که به‌عنوان سرمایه‌ی روانی دانش‌آموزان و تلاش مستقیم آن‌ها برای یادگیری و کسب مهارت‌ها و تمایل به ارتقاء سطح موفقیت‌ها تعریف می‌شود (۱). از نظر محققان، اشتیاق تحصیلی در برگیرنده سه بعد رفتاری، عاطفی و شناختی است (۲). از نظر محققان، در این میان، عوامل متعددی با کارکردهای تحصیلی از جمله اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان در ارتباط است. یکی از این عوامل، خانواده است (۳). والدین به عنوان اولین و مهم‌ترین عامل در اجتماعی کردن کودک، مساعدترین مکان برای رشد و تعالی فکری و جسمی فرزندان است (۴). نتایج تحقیقات نشان داده اند که عوامل مهم اثرگذار بر اشتیاق تحصیلی را می‌توان در دو دسته منابع شخصی و منابع اجتماعی قرار داد. به طوری که منابع اجتماعی مانند عملکرد تحصیلی حمایت شده، روابط حمایتی با همسالان و حمایت خانواده به شکل غیرمستقیم و از طریق منابع شخصی مانند خودکارآمدی، خوش بینی و عزت نفس می‌توانند پیش‌بینی‌کننده اشتیاق تحصیلی در فراگیران باشند (۵). در این بین، ادراک فرزندان از تربیت والدین و شیوه‌های تربیتی آن‌ها به عنوان منبع شخصی می‌تواند از عواملی باشد که به طور مستقیم و معناداری بر اشتیاق تحصیلی اثرگذار است (۶). همچنین نتایج برخی تحقیقات حاکی از آن بود که سبک مقتدرانه و کیفیت ارتباط با پدر بر اشتیاق تحصیلی تأثیر مثبت و معنادار و سبک سهل‌گیر مادران تأثیر منفی و معناداری بر اشتیاق تحصیلی داشته است (۷). یکی دیگر از موارد تبیین‌کننده اشتیاق تحصیلی در دانش‌آموزان که مرتبط با خانواده است و در منابع اجتماعی قرار می‌گیرد، می‌توان به پایگاه اقتصادی اجتماعی خانواده اشاره نمود. به طوری که نتایج پژوهش‌ها حاکی از آن است بین وضعیت اقتصادی والدین و پیشرفت تحصیلی فرزندان رابطه مستقیم وجود دارد (۸) و پایگاه اقتصادی اجتماعی پیش‌بینی‌کننده موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان است (۹). از دیگر عوامل اثرگذار بر اشتیاق تحصیلی می‌توان به اهداف پیشرفت در دانش‌آموزان اشاره کرد. بر اساس نظریه اهداف پیشرفت، دانش‌آموزان طبق اهدافی که اتخاذ می‌کنند به صورت گسترده در

فعالیت‌های آموزشی درگیر می‌شوند (۱۰). این نظریه بر این موضوع متمرکز است که یادگیرندگان، چگونه معانی تجاربشان را در موقعیت پیشرفت تفسیر می‌کنند و چنین فرض می‌کند که مقاصد یادگیرندگان برای درگیری در یک تکلیف تحصیلی خاص، پیشایند مهمی برای فرایندها و پیامدهای مربوط به پیشرفت است. امروزه پژوهش‌ها بر سه جهت‌گیری هدفی تبحر، عملکرد - رویکرد و عملکرد - اجتناب متمرکز شده‌اند افراد دارای جهت‌گیری تبحری برای تبحر در تکلیف، غلبه بر چالش یا افزایش سطح کفایت خود تلاش می‌کنند (۱۱). افرادی که اهداف عملکرد - رویکردی دارند، بر نشان دادن شایستگی و به دست آوردن قضاوت‌های مطلوب متمرکز می‌کنند، در صورتیکه اهداف عملکرد - اجتنابی بر اجتناب از نشان دادن فقدان شایستگی و قضاوت‌های نامطلوب متمرکز می‌کنند (۱۲). لازم به ذکر است که اهداف چندگانه به این مطلب اشاره می‌کند که دانش‌آموزان ممکن است بر اساس موقعیت تکلیف یا محیطی اهداف متفاوتی داشته باشند (۱۳). بر اساس پژوهش‌ها اهداف پیشرفت دانش‌آموزان می‌تواند با اشتیاق تحصیلی در رابطه باشد (۱۴). همچنین برخی تحقیقات نیز حاکی از آن است که از مؤلفه‌های اهداف پیشرفت، اهداف اجتناب عملکردی پیش‌بینی‌کننده منفی پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دارای طبقه اجتماعی پایین است. در خصوص ارتباط بین والدین و اهداف پیشرفت مطالعات نشان داده اند که جهت‌گیری‌های هدف عملکرد گرایشی و تسلط‌گرایشی برای انسجام خانواده و نیز جهت‌گیری‌های هدف عملکرد - گرایشی، تسلط - گرایشی و تسلط - اجتنابی برای انعطاف‌پذیری خانواده توانستند نقش میانجی ایفا کنند (۱۵). همچنین اهداف پیشرفت، در رابطه بین دو متغیر ادراکات جو خانواده و عملکرد تحصیلی، سبک‌های فرزندپروری و پیشرفت تحصیلی نقش میانجی را ایفا می‌کند. که همین امر، توجه به شیوه‌های فرزند پروری و نقش رفتاری والدین نسبت به فرزندان رادر جهت بهبود عملکرد آنها ضروری می‌سازد (۹). بنابراین، با توجه به آن چه گفته شد و با توجه به اهمیت موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان که همواره از مهم‌ترین مسائل آموزش و پرورش است و همچنین، ضرورت توجه به اشتیاق تحصیلی به عنوان یک عامل کلیدی در

این مقیاس در مجموع دارای ۸۰ ماده و ۱۵ خرده آزمون مختلف که متناسب با هدف پژوهش حاضر ۳ خرده آزمون ارزش تکلیف برای سنجش درگیری عاطفی، راهبردهای شناختی و فراشناختی برای درگیری شناختی و خرده آزمون تلاش و کمک طلبی برای درگیری رفتاری از آن اقتباس شده است. علی‌کردی در سال (۱۳۹۵) اعتبار این آزمون را با روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۹۰ بدست آمده است.

پرسشنامه ادراک از سبک‌های تربیتی والدین گروولنیک، دسی و ریان نسخه نوجوانان

(۱۹۹۷): این پرسشنامه شامل ۴۲ سوال است. بر اساس طیف لیکرت ۷ درجه‌ای نمره‌گذاری می‌شود. در پژوهش بر روی نمونه‌های تهرانی برای بررسی همسانی درونی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است که ضرایب برای کل سوالات ۰/۹۴ به دست آمده است.

پرسشنامه پایگاه اقتصادی-اجتماعی خانواده:

این پرسشنامه برای اندازه‌گیری وضعیت اقتصادی-اجتماعی خانواده توسط پژوهشگر تهیه شد. با توجه به عدم وجود پرسشنامه‌ای معتبر، در خصوص سنجش پایگاه اقتصادی-اجتماعی، در این پژوهش بر آن شدیم که بر اساس چهارچوب نظری عنوان شده در متون مباحث جامعه‌شناسی، پرسشنامه‌ای را مطابق با شریط اقتصادی-اجتماعی فعلی طراحی نماییم. از این رو در این مطالعه از اصطلاح پایگاه اجتماعی-اقتصادی استفاده شد، با این فرض که واژه پایگاه از انعطاف مفهومی بیشتری برخوردار است و غیر از بعد اقتصادی (درآمد) و بعد فرهنگی (تحصیلات) و بعد اجتماعی (منزلت شغلی) را نیز در بر می‌گیرد.

پرسشنامه اهداف پیشرفت الیوت و مورایاما

(۲۰۰۸): این پرسشنامه ۱۲ سوال دارد و از چهار مولفه «هدف پیشرفت تسلط مدار گرایشی»، «هدف پیشرفت تسلط مدار اجتنابی» و «هدف پیشرفت عملکردی گرایشی» و «هدف پیشرفت عملکردی اجتنابی» تشکیل شده است و بر اساس طیف لیکرت ۷ درجه‌ای نمره‌گذاری می‌شود. در ایران ضرایب آلفای کرونباخ بر روی نمونه‌های شهر دزفول در دامنه ۰/۶۸ تا ۰/۷۹

موفقیت تحصیلی، هدف پژوهش حاضر پاسخگویی به این سوالات است که آیا اشتیاق تحصیلی بر اساس ادراک از سبک‌های تربیتی والدین، پایگاه اقتصادی اجتماعی خانواده بامیانجی‌گری اهداف پیشرفت قابل تبیین است؟ آیا مدل طراحی شده برازش مناسبی دارد؟ بر همین اساس، با توجه به تاثیر عوامل درونی و بیرونی بر اشتیاق تحصیلی در این تحقیق به الگوی تبیین اشتیاق تحصیلی بر اساس ادراک از سبک‌های تربیتی والدین، پایگاه اقتصادی-اجتماعی خانواده و اهداف پیشرفت پرداخته شد.

روش کار

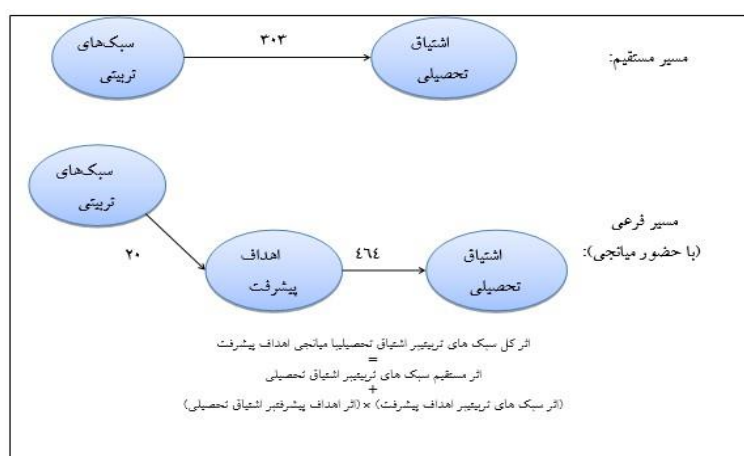
پژوهش حاضر از بعد اندازه‌گیری تحقیق از نوع کمی، از نظر هدف بنیادی و از نظر روش پژوهش جزء تحقیقات علی به شیوه غیر آزمایشی یعنی از نوع معادلات ساختاری است. این پژوهش دارای کد اخلاق IR.IAU.SARI.REC.1403.005 از کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر را دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه رشته‌های نظری (ادبیات و علوم انسانی، علوم تجربی، ریاضی و فیزیک) در دبیرستان‌های شهر تهران مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۷ تشکیل دادند. از آنجایی که در این پژوهش، جامعه نامعلوم و خیلی زیاد است؛ بنابراین حجم نمونه ۳۸۵ نفر تعیین گردید. همچنین در این پژوهش با توجه به وسیع بودن جامعه آماری دانش‌آموزان از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای مرحله‌ای استفاده گردید. بدین صورت که در ابتدا از میان مناطق جغرافیایی شهر تهران، پنج منطقه (شمال، جنوب، شرق، غرب، مرکز) شهرداری را به شکل تصادفی انتخاب نموده و سپس از بین مناطق انتخاب شده، مدارس متوسطه دوم دخترانه به شکل تصادفی انتخاب گردیدند. همچنین از بین کلاس‌ها؛ یک کلاس در شاخه تجربی، ریاضی و انسانی به شکل تصادفی انتخاب شدند و پرسشنامه‌های زیر بین افراد نمونه توزیع و جمع‌آوری شد.

پرسشنامه اشتیاق تحصیلی: مقیاس رفتاری، عاطفی و شناختی پینتریچ و همکاران (۱۹۹۱):

محاسبه شده است و روایی آن نیز مورد تایید قرار گرفته است. نهایتاً از آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار)، و مدل معادلات ساختاری برای تجزیه و تحلیل استنباطی داده‌ها استفاده شد. لازم به ذکر است که

جدول ۱- ضرایب مسیر

آماره تی	تأثیر	جهت مسیر
۱۶/۳۰۹	۰/۷۵۹	اشتیاق تحصیلی → رفتاری
۶۱/۳۱۴	۰/۹۱۵	اشتیاق تحصیلی → شناختی
۱۵/۳۵۱	۰/۷۰۶	اشتیاق تحصیلی → عاطفی
۴/۸۲۶	۰/۳۰۳	سبک‌های تربیتی → اشتیاق تحصیلی
۳/۵۰۶	۰/۲۰۱	سبک‌های تربیتی → اهداف پیشرفت
۱۳/۰۱۴	۰/۷۱۹	سبک‌های تربیتی → درگیری والدین
۱۰/۶۰۲	۰/۷۴۷	سبک‌های تربیتی → حمایت از خودمختاری
۵/۴۱۷	۰/۵۶۱	سبک‌های تربیتی → گرمی والدین
۵/۶۶۳	۰/۴۶۴	اهداف پیشرفت → اشتیاق تحصیلی
۱۲/۵۶۲	۰/۷۲۸	اهداف پیشرفت → تسلط مدار اجتنابی
۱۳/۴۷۶	۰/۷۴۴	اهداف پیشرفت → عملکردی گرایشی
۳۹/۳۴۰	۰/۱۸۵۰	اهداف پیشرفت → تسلط مدار گرایشی
۹/۵۲۰	۰/۶۱۸	اهداف پیشرفت → عملکردی اجتنابی
۲/۴۴۶	۰/۱۸۳	اقتصادی اجتماعی → اشتیاق تحصیلی
۱۲/۱۴۴	۰/۶۴۷	اقتصادی اجتماعی → اهداف پیشرفت
۱۸/۷۸۳	۰/۷۳۲	اقتصادی اجتماعی → درآمد
۳۱/۷۰۱	۰/۸۴۰	اقتصادی اجتماعی → تحصیلات والدین
۲۴/۱۷۲	۰/۷۹۶	اقتصادی اجتماعی → شغل والدین

شکل ۱- بررسی اثر کلی

آزمون کالموگروف اسمیرنوف جهت بررسی توزیع تمام کارهای آماری با استفاده از نرم افزار SPSS انجام طبیعی داده‌ها و آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون شد.

۲۸۰

یافته‌ها

طبق جدول ۱ شدت اثر مستقیم ادراک از سبک‌های تربیتی والدین بر اشتیاق تحصیلی برابر ۰/۳۰۳ محاسبه

جدول ۲- اثرات کلی مدل اصلی

مسیر	اثر کل	آماره تی
اشتیاق تحصیلی → رفتاری	۰/۷۵۹	۱۶/۳۰۹
اشتیاق تحصیلی → شناختی	۰/۹۱۵	۶۱/۳۱۴
اشتیاق تحصیلی → عاطفی	۰/۷۰۶	۱۵/۳۵۱
سبک‌های تربیتی → اشتیاق تحصیلی	۰/۳۹۶	۶/۷۹۲
سبک‌های تربیتی → تسلط مدار اجتنابی	۰/۱۴۷	۳/۳۴۸
سبک‌های تربیتی → رفتاری	۰/۳۰۱	۵/۲۵۳
سبک‌های تربیتی → شناختی	۰/۳۶۳	۶/۷۴۲
سبک‌های تربیتی → عاطفی	۰/۲۸۰	۵/۹۶۰
سبک‌های تربیتی → عملکردی گرایشی	۰/۱۵۰	۳/۲۸۲
سبک‌های تربیتی → اهداف پیشرفت	۰/۲۰۱	۳/۵۰۶
سبک‌های تربیتی → درگیری والدین	۰/۷۱۹	۱۳/۰۱۴
سبک‌های تربیتی → تسلط مدار گرایشی	۰/۱۷۱	۳/۴۵۷
سبک‌های تربیتی → عملکردی اجتنابی	۰/۱۲۵	۳/۱۵۳
سبک‌های تربیتی → حمایت از خودمختاری	۰/۷۴۷	۱۰/۶۰۲
سبک‌های تربیتی → گرمی والدین	۰/۵۶۱	۵/۴۱۷
اهداف پیشرفت → اشتیاق تحصیلی	۰/۴۶۴	۵/۶۶۳
اهداف پیشرفت → تسلط مدار اجتنابی	۰/۷۲۸	۱۲/۵۶۲
اهداف پیشرفت → رفتاری	۰/۳۵۲	۵/۵۳۷
اهداف پیشرفت → شناختی	۰/۴۲۵	۵/۶۱۲
اهداف پیشرفت → عاطفی	۰/۳۲۷	۵/۱۵۴
اهداف پیشرفت → عملکردی گرایشی	۰/۷۴۴	۱۳/۴۷۶
اهداف پیشرفت → تسلط مدار گرایشی	۰/۸۵۰	۳۹/۳۴۰
اهداف پیشرفت → عملکردی اجتنابی	۰/۶۱۸	۹/۵۲۰
اقتصادی اجتماعی → اشتیاق تحصیلی	۰/۴۸۳	۸/۸۸۶
اقتصادی اجتماعی → تسلط مدار اجتنابی	۰/۴۷۱	۷/۵۲۶
اقتصادی اجتماعی → رفتاری	۰/۳۶۶	۸/۱۲۹
اقتصادی اجتماعی → شناختی	۰/۴۴۲	۸/۶۴۶
اقتصادی اجتماعی → عاطفی	۰/۳۴۱	۷/۲۶۱
اقتصادی اجتماعی → عملکردی گرایشی	۰/۴۸۱	۸/۵۸۵
اقتصادی اجتماعی → اهداف پیشرفت	۰/۶۴۷	۱۲/۱۴۴
اقتصادی اجتماعی → درآمد	۰/۷۳۲	۱۸/۷۸۳
اقتصادی اجتماعی → تسلط مدار گرایشی	۰/۵۵۰	۱۱/۰۵۵
اقتصادی اجتماعی → عملکردی اجتنابی	۰/۴۰۰	۷/۵۰۹
اقتصادی اجتماعی → تحصیلات والدین	۰/۸۴۰	۳۱/۷۰۱
اقتصادی اجتماعی → شغل والدین	۰/۷۹۶	۲۴/۱۷۲

می‌باشد و آماره احتمال آزمون نیز ۴/۸۲۶ است که نشان می‌دهد تأثیر مشاهده شده معنادار است. بنابراین با اطمینان ۰/۹۵ ادراک از سبک‌های تربیتی والدین بر

اشتیاق تحصیلی اثر معنادار دارد همچنین شدت اثر مستقیم پایگاه اقتصادی اجتماعی بر اشتیاق تحصیلی برابر ۰/۱۸۳ محاسبه بوده و آماره احتمال آزمون نیز ۲/۴۴۶ می‌باشد نشان می‌دهد تأثیر مشاهده شده معنادار است. بنابراین با اطمینان ۰/۹۵ پایگاه اقتصادی اجتماعی بر اشتیاق تحصیلی اثر معنادار دارد. از طرف دیگر مشخص شد شدت اثر اهداف پیشرفت بر اشتیاق تحصیلی برابر ۰/۴۶۴ بوده و آماره احتمال آزمون نیز ۵/۶۶۳ می‌باشد که نشان می‌دهد تأثیر مشاهده شده معنادار است. بنابراین با اطمینان ۰/۹۵ اهداف پیشرفت بر اشتیاق تحصیلی اثر معنادار دارد. از طرف دیگر برای اثبات نقش میانجی اهداف پیشرفت بر اشتیاق تحصیلی مشخص شد شدت اثر مستقیم ادراک از سبک‌های تربیتی والدین بر اشتیاق تحصیلی برابر ۰/۳۰۳ بوده که نشان می‌دهد تأثیر مشاهده شده معنادار است. همچنین شدت اثر ادراک از سبک‌های تربیتی والدین بر اهداف پیشرفت برابر ۰/۲۰۱ محاسبه شد که نشان می‌دهد تأثیر مشاهده شده معنادار است. نهایتاً مشخص شد شدت اثر اهداف پیشرفت بر اشتیاق تحصیلی برابر ۰/۴۶۴ می‌باشد که نشان می‌دهد تأثیر مشاهده شده معنادار است. برای محاسبه میزان اثر کل با حضور متغیر میانجی از رویکرد زیر استفاده شده است. نتایج ارایه شده در جدول ۲ نشان می‌دهد، شدت اثر کل سبک‌های تربیتی بر اشتیاق تحصیلی با میانجی اهداف پیشرفت برابر ۰/۳۹۶ به دست آمده است که نشان می‌دهد تأثیر مشاهده شده معنادار است. بنابراین با اطمینان ۰/۹۵ ادراک از سبک‌های تربیتی والدین با میانجی گری اهداف پیشرفت بر اشتیاق تحصیلی اثر معناداری دارد. همچنین شدت اثر پایگاه اقتصادی اجتماعی با میانجی گری اهداف پیشرفت بر اشتیاق تحصیلی برابر ۰/۱۸۳ بوده و نشان می‌دهد تأثیر مشاهده شده معنادار است. بنابراین با اطمینان ۰/۹۵ پایگاه اقتصادی اجتماعی با میانجی گری اهداف پیشرفت بر اشتیاق تحصیلی اثر معناداری دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که ادراک از سبک‌های تربیتی والدین و پایگاه اقتصادی اجتماعی خانواده با میانجی گری اهداف پیشرفت بر اشتیاق تحصیلی اثر

دارد.

بحث

نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که ادراک از سبک‌های تربیتی والدین بر نمره کلی اشتیاق تحصیلی و مولفه‌های آن (عاطفی، شناختی و رفتاری) اثر معناداری دارد. این یافته با نتایج پژوهشهای استروماک (Stormacq) و همکاران (۲۰۱۹) (۷)، کلایبورن (Clayborne) و همکاران (۲۰۱۷) (۱۳)، کرامو (Carro) و همکاران (۲۰۲۱) همخوان می‌باشد (۱۵). در تبیین این یافته می‌توان گفت زمانی که والدین در تربیت فرزندان خود عواملی همچون گرمی، صمیمیت، خودمختاری و استقلال را مد نظر قرار می‌دهند، فرزندان را در روابط کلامی تشویق کرده و آنان را از عملکرد و رفتاری بودن منع می‌کنند، همچنین این والدین، هنگامی که فرزند را از چیزی منع می‌کنند یا از او انتظاری دارند، دلائل لازم را ارائه می‌نمایند. در واقع چنین والدینی احساس عزت نفس و عاطفه مثبت در فرزند خود ایجاد می‌کنند که این امر باعث جلوگیری از بروز رفتارهای نابهنجار و اختلالات روانی در فرزندان شده و می‌تواند موجب افزایش اشتیاق تحصیلی و به طبع بهبود عملکرد تحصیلی آنان شود. همچنین فرزندان با این شیوه تربیتی، دارای رفتارهای متعادلی هستند و مجبور نیستند برای جلب پذیرش و موافقت والدین دست به رفتارهای نابهنجار و غیرمعمول بزنند. در مقابل، والدینی که شیوه تربیتی آن‌ها به گونه‌ای سهل‌گیرانه است و نسبت به فرزندان خود بی‌اعتنا هستند، سبب می‌شوند که فرزندانشان بالاترین میزان اضطراب را تجربه کنند (۷). چرا که زمانی که کودک از سوی والدین خود محبت کافی دریافت نمی‌کند و یا این که اعمال کنترل درستی از سوی والدین خود ندارد، خانواده را پناهگاه امنی برای خود نمی‌بیند و در نتیجه احساس رهاشدگی پیدا کرده و احساس ارزشمندی خود را از دست می‌دهند که این امر می‌تواند به بروز رفتارهای نامطلوب در تحصیل و یا به صورت اختلالات روانی - رفتاری و هیجانات منفی منجر شود. یافته دیگر نشان داد که پایگاه اجتماعی - اقتصادی بر نمره کلی

اشتیاق تحصیلی و مولفه‌های آن (عاطفی، شناختی و رفتاری) اثر معناداری دارد. این یافته با نتایج پژوهش گروتو (Grotto) و همکاران (۲۰۰۸) همخوان می‌باشد (۱). در تبیین این یافته می‌توان گفت که محرومیت‌های محیطی و کمبود محرک‌های رشد ذهنی و اجتماعی، از عوامل مهم در افت تحصیلی کودکان و نوجوانان است. چرا که درصد قابل توجهی از دانش‌آموزان که به طور جدی دچار افت تحصیلی می‌شوند، اغلب افرادی هستند که در خانواده‌هایی با پایگاه اجتماعی - اقتصادی فوق‌العاده پائین زندگی می‌کنند و قویاً با فقر اقتصادی و فرهنگی مواجه هستند که این امر به شدت سبب کاهش انگیزه تحصیلی در آنان می‌شود (۴). در این بین، مدرسه به عنوان یکی از مهم‌ترین پایگاه‌های اجتماعی، نقش مهمی در ایجاد اشتیاق تحصیلی فرزندان دارد. زمانی که فردی در خانواده‌ای با پایگاه اجتماعی - اقتصادی پایین زندگی کند، مدرسه‌ای که در آن تحصیل خواهد کرد نیز تحت تأثیر محل سکونت وی قرار می‌گیرد. به طوری که ممکن است فرد از نظر امکانات آموزشی با کمبودهایی مواجه شود که این کمبودها می‌تواند بر پیشرفت و عملکرد و انگیزه تحصیلی دانش‌آموز تأثیر گذاشته و منجر به کاهش سطح اشتیاق دانش‌آموز برای یادگیری گردد. در مقابل، خانواده‌هایی که در سطح بالایی از پایگاه اجتماعی - اقتصادی هستند، بهتر می‌توانند ابزارها و امکانات آموزشی مطلوب را برای فرزندان خود مهیا کرده و همچنین در ایجاد انگیزه برای درس و مدرسه فرزندان خود تلاش کنند (۹). چنین والدینی همواره در خصوص اهمیت یادگیری و آموزش و تحصیل با فرزندان خود صحبت کرده و در خصوص تأثیرات تحصیل در آینده افراد و نقش مثبت آن در زندگی شغلی و فردی آن‌ها گفت و گو می‌کنند. در این راستا، برخی تحقیقات نیز نقش‌های متفاوت والدین را در طبقات مختلف اجتماعی مورد بررسی قرار داده و معتقدند که والدین با پایگاه اجتماعی - اقتصادی پایین، استانداردهای سخن گفتن، اطلاعات، عادات، رویه‌ها و مهارت‌های فرهنگی آن‌ها نسبت به سایر طبقات، ضعیف‌تر است؛ از طرف دیگر، فرزندان چنین خانواده‌هایی از قابلیت‌ها و توانایی‌های

و این اهمیت و ارزش را درونی کرده و برای موفقیت تلاش خواهند کرد. به عبارتی دیگر عوامل فردی و عوامل بافتی و موقعیتی در کنار یکدیگر، تعیین‌کننده عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشند. عوامل موقعیتی تاثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان شامل خانواده، همسالان و مدرسه است، که نقش خانواده در عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان بسیار بدیهی است (۱۱) و این عامل بافتی - موقعیتی می‌تواند زمینه‌ساز بروز اهداف گرایشی در نظر گرفته شود که دانش‌آموز از آن برای رسیدن به اهداف، لذت بردن از تحصیل و غیره استفاده کند و در نتیجه میزان اشتیاق تحصیلی او افزایش می‌یابد.

پیشنهادات

با توجه به نتایج پژوهش والدین دوره‌های آموزش مهارت‌های فرزندپروری را بگذرانند تا بتوانند به خوبی از پس وظایف تربیتی برآمده و از این طریق، شرایط را برای بروز و تداوم و تشدید بسیاری از سازه‌های مثبت در فرزندانشان (نظیر اشتیاق تحصیلی) فراهم آورند و زمینه‌ساز رشد اجتماعی - هیجانی - تحصیلی و روانی فرزند خود شوند. نهایتاً اینکه در راستای اهمیت اهداف پیشرفت در ارتقای اشتیاق تحصیلی به مسئولان آموزش و پرورش پیشنهاد می‌شود که دوره‌هایی را برای دانش‌آموزان طراحی کنند که در این دوره‌ها دانش‌آموزان بتوانند با روش‌های هدف‌گذاری و برنامه‌ریزی آشنا شده و از این طریق بتوانند به صورت درونی و خودجوش، اشتیاق تحصیلی خود را ارتقا دهند.

محدودیت‌ها

عدم دسترسی به تمام جامعه، عدم کنترل شرایط روحی آزمودنی‌ها هنگام تکمیل پرسشنامه‌ها از محدودیت‌های تحقیق حاضر می‌باشد که ممکن است بر نتایج تحقیق موثر باشد. اما امید است با استفاده از این تحقیق بتوان دیدگاه روشنی در زمینه پیش‌بینی و تبیین اشتیاق تحصیلی بر اساس ادراک از سبک‌های والدین و پایگاه اجتماعی در اختیار خانواده‌ها و مسئولین قرار داد تا با استفاده از آن بتوانند به بهتری نحو ممکن برنامه‌ریزی کنند.

نتیجه‌گیری

خویش‌تصوری منفی دارند که این امر سبب کاهش اعتماد به نفس و میل به پیشرفت و انگیزه تحصیلی در آنان می‌شود (۳). یافته دیگر نشان داد اهداف پیشرفت بر نمره کلی اشتیاق تحصیلی و مولفه‌های آن (عاطفی، شناختی و رفتاری) اثر معناداری دارد. در تبیین این یافته می‌توان چنین عنوان کرد افرادی که دارای انگیزه‌ی درونی برای پیشرفت هستند، وقتی در موقعیت‌های چالش‌انگیز قرار می‌گیرند تمام توان و دانش خود را به کار می‌گیرند تا بر این موقعیت غلبه نمایند. دانش‌آموزانی که اهداف گرایشی دارند موقعیت‌های چالش‌انگیز را به عنوان فرصتی برای یادگیری به حساب می‌آورند؛ بنابراین منطقی است که بین اهداف گرایشی با اشتیاق تحصیلی رابطه معنادار وجود داشته باشد. در واقع دانش‌آموزانی که هدفشان کسب مهارت‌های جدید و توسعه یادگیری است، برای تکالیف ارزش بالایی قائلند، برای انجام دادن تکالیف تلاش زیادی دارند و بیشتر از راهبردهای سطح بالا استفاده می‌کنند، در نتیجه عملکرد تحصیلی آنان در سطح مطلوبی است و اشتیاق تحصیلی بالایی دارند (۷). نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که پایگاه اجتماعی - اقتصادی با میانجی‌گری اهداف پیشرفت بر نمره کل اشتیاق تحصیلی و مولفه‌ها آن (شناختی، عاطفی و رفتاری) اثر معناداری دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که پایگاه اجتماعی - اقتصادی پایین برخی دانش‌آموزان علت بی‌انگیزگی و عملکرد تحصیلی نامطلوب در آنان نیست، بلکه عواملی که معمولاً با پایگاه اجتماعی - اقتصادی پایین همراه هستند، بر انگیزش و عملکرد تحصیلی آن‌ها اثر می‌گذارند. به عبارت دیگر خانواده‌های متعلق به پایگاه اجتماعی - اقتصادی پایین در مقایسه با خانواده‌های متعلق به پایگاه اجتماعی - اقتصادی بالا، برای کمک به یادگیری فرزندانشان در خارج از مدرسه منابع کمتری در اختیار دارند. معمولاً در خانواده‌های متعلق به پایگاه اجتماعی - اقتصادی بالا فعالیت‌هایی وجود دارند که تفکر کودکان را تحریک می‌کند. در واقع در چنین شرایطی هنگامی که فرزندشان درک می‌کند والدین سرمایه‌گذاری زمانی، مالی و هیجانی زیادی برای تحصیل او گذاشته‌اند، به اهمیت تحصیل واقف می‌شوند

Sleep. 2021;44(8):zsab044.

10. Şimşek G, Ünübol B, Bilici R. Attachment Styles of Parents with Alcohol Use Disorder and the Relation of Their Parenting Perception to Their Parenting Attitudes. *Alpha Psychiatry*. 2021;22(6):308-317.

11. Xu H, Wen LM, Rissel C. Associations of parental influences with physical activity and screen time among young children: a systematic review. *J Obes*. 2015;2015:546925.

12. Wang B, Zhao H, Shen H, Jiang Y. Socioeconomic status and subjective well-being: The mediating role of class identity and social activities. *PLoS One*. 2023;18(9):e0291325.

13. Clayborne ZM, Giesbrecht GF, Bell RC, Tomfohr-Madsen LM. Relations between neighbourhood socioeconomic status and birth outcomes are mediated by maternal weight. *Soc Sci Med*. 2017;175:143-151.

14. Psaltopoulou T, Hatzis G, Papageorgiou N, Androulakis E, Briasoulis A, Tousoulis D. Socioeconomic status and risk factors for cardiovascular disease: Impact of dietary mediators. *Hellenic J Cardiol*. 2017;58(1):32-42.

15. Carmo C, Oliveira D, Brás M, Faísca L. The Influence of Parental Perfectionism and Parenting Styles on Child Perfectionism. *Children (Basel)*. 2021;8(9):777.

بنابراین، با توجه به نتایج به مسئولان آموزش و پرورش و متخصصان بهداشت روان توصیه می‌شود با برگزاری دوره‌های مختلف آموزشی و ارائه خدمات روانشناختی فردی و گروهی در مدارس، همواره دانش‌آموزان را در افزایش ویژگی‌های مثبت و افزایش سازگاری آگاه نموده و راهبردهای مقابله‌ای کارآمد در رابطه با افزایش اشتیاق تحصیلی را در آنان تقویت نمایند.

References

1. Grotto I, Huerta M, Sharabi Y. Hypertension and socioeconomic status. *Curr Opin Cardiol*. 2008;23(4):335-9.

2. Chang LY, Mendelsohn AL, Fierman AH, Au LY, Messito MJ. Perception of Child Weight and Feeding Styles in Parents of Chinese-American Preschoolers. *J Immigr Minor Health*. 2017;19(2):302-308.

3. Delvecchio E, Germani A, Raspa V, Lis A, Mazzeschi C. Parenting Styles and Child's Well-Being: The Mediating Role of the Perceived Parental Stress. *Eur J Psychol*. 2020;16(3):514-531.

4. Zych B, Błaż W, Dmoch-Gajzlerska E, Kanadys K, Lewandowska A, Nagórska M. Perception of Stress and Styles of Coping with It in Parents Giving Kangaroo Mother Care to Their Children during Hospitalization in NICU. *Int J Environ Res Public Health*. 2021;18(23):12694.

5. Wang Y, Shi H, Wang Y, Zhang X, Wang J, Sun Y, Wang J, Sun J, Cao F. The association of different parenting styles among depressed parents and their offspring's depression and anxiety: a cross-sectional study. *BMC Psychiatry*. 2021;21(1):495.

6. Quintigliano M, Trentini C, Fortunato A, Lauriola M, Speranza AM. Role of Parental Attachment Styles in Moderating Interaction Between Parenting Stress and Perceived Infant Characteristics. *Front Psychol*. 2021;12:730086.

7. Stormacq C, Van den Broucke S, Wosinski J. Does health literacy mediate the relationship between socioeconomic status and health disparities? Integrative review. *Health Promot Int*. 2019;34(5):e1-e17.

8. Wang J, Geng L. Effects of Socioeconomic Status on Physical and Psychological Health: Lifestyle as a Mediator. *Int J Environ Res Public Health*. 2019;16(2):281.

9. Lee GB, Kim HC, Jeon YJ, Jung SJ. Association between socioeconomic status and longitudinal sleep quality patterns mediated by depressive symptoms.